

Tri výzvy slovenskej ekonomiky

Aktualizácia metodiky identifikácie priorít Slovenska

 Marec 2017

 Manuál

Autori

Zuzana Lafférsová

zuzana.laffersova@mfsr.sk

Podakovanie

Za cenné rady autorka ďakuje Petrovi Harvanovi (IFP), Martinovi Halušovi ([IEP](#) MŽP SR), Janovi Fidrmucovi, Martine Veselkovej a Damiánovi Pastorovi (všetci [ISA](#)) .

Upozornenie

Materiál prezentuje názory autorov a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania analýz Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR) ako autora týchto názorov.

Obsah

Úvod.....	4
1. Tri najväčšie výzvy slovenskej ekonomiky	5
2. Výsledky jednotlivých oblastí.....	7
2.1 Moderná ekonomika.....	7
2.2 Udržateľné a nízkouhlíkové hospodárstvo	9
2.3 Kvalita života.....	11
Bibliografia.....	13
Príloha – zoznam použitých indikátorov.....	14

Úvod

Rast HDP napriek viacerým nedostatkom naďalej ostáva kľúčový pre materiálne a nemateriálne napredovanie krajín. Nie je však jediným postačujúcim predpokladom zvýšenia kvality života, ktorej meranie si vyžaduje omnoho komplexnejší pohľad.¹ Niektoré organizácie preto zverejňujú súbor viacerých indikátorov (Európska komisia, OECD), či kompozitný index kvality života (OSN). Vychádzajúc z prístupu OECD obohatených o ďalšie oblasti, sme identifikovali oblasti s najväčším potenciálom na zlepšenie. Okrem bohatstva (HDP na hlavu) sme tak do analýzy zahrnuli aj iné veľké vecné témy ako kvalita vzdelávania, zdravotnej starostlivosti či ovzdušia.

Systematické definovanie priorít slovenskej ekonomiky na základe dopredu známej a dobre merateľnej metodiky² odbúrava subjektívne vnímanie a zaručuje konzistentnosť. Tiež to napomáha úspešnej realizácii reforiem a uľahčuje vyhodnocovanie ich pokroku.

Na základe najnovších medzinárodne porovnateľných dát publikujeme **aktualizáciu** metodiky identifikácie priorít Slovenska [Tri výzvy slovenskej ekonomiky \(2015\)](#).

Celkovo analyzujeme 14 výsledkových a približne 80 doplnkových indikátorov. Zoznam indikátorov sme **oproti minulej verzii doplnili o výsledkový indikátor *Doprava*** (a príslušné doplnkové indikátory) a vytvorili sme indikátor ***Environmentálna udržateľnosť***, ktorý vznikol zlúčením indikátorov *Kvalita ovzdušia*, *Spracovanie odpadovej vody* a *Emisná náročnosť* a rozšírili sme doplnkové indikátory. Pridali sme tiež doplnkové indikátory pri základnom školstve, trhu práce a pri kvalite zdravotnej starostlivosti.

Manuál navrhuje metodiku identifikácie troch priorít, na ktoré by sa mali zamerať opatrenia Národného programu reforiem, ktorý každoročne v apríli schvaľuje vláda SR. Ich identifikácia bola doteraz vykonávaná dekompozíciou HDP na hlavu a porovnaním miery zaostávania jeho jednotlivých zložiek za priemerom EU15 (podľa EK). Tento prístup je však príliš zjednodušujúci a ignoruje mnohé iné aspekty kvality života. Priority preto po novom identifikujeme použitím širšej sady medzinárodne porovnateľných výsledkových a doplnkových indikátorov. Navrhnutý prístup je inšpirovaný pravidelnou publikáciou OECD „Going for Growth“ a je v súlade s iniciatívami ako NAEC (New approaches to Economic Challenges) či Better Life Initiative (OECD, 2013).

¹ Filko, M. a kol. (2010), [Ako sa najesť z grafov: 10 receptov pre slovenskú ekonomiku](#), Diskusná štúdia NBS 1/2010.

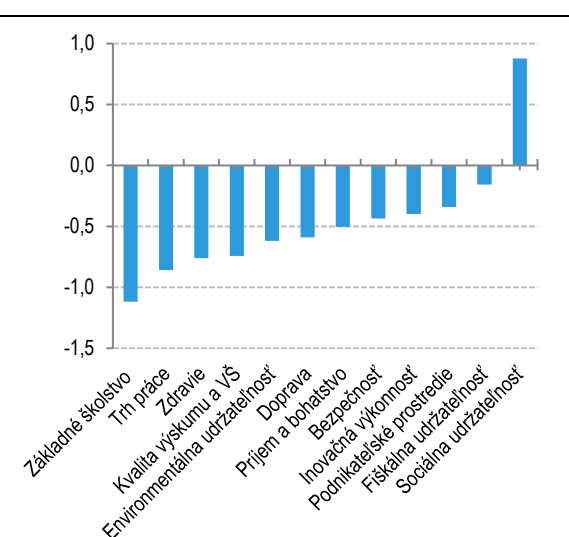
² Metodika je podrobne popísaná v publikácii Haluš, M. (2015): [Tri výzvy slovenskej ekonomiky](#)

1. Tri najväčšie výzvy slovenskej ekonomiky

Dve najväčšie výzvy pre Slovensko identifikované na základe zaostávania vo výsledkových ukazovateľoch oproti priemeru OECD alebo EÚ predstavujú aj naďalej **kvalita základného školstva** a **trh práce** (Graf 1). Ako tretiu prioritu (ktorá môže byť identifikovaná aj na základe národných špecifik a analýzou domácich ukazovateľov) sme pre nezlepšujúce sa výsledky, ako aj výrazný vplyv na kvalitu života, zvolili **kvalitu zdravotnej starostlivosti**. Reformné úsilie vlády v týchto oblastiach je predstavené v aktuálnom národnom programe reforiem.

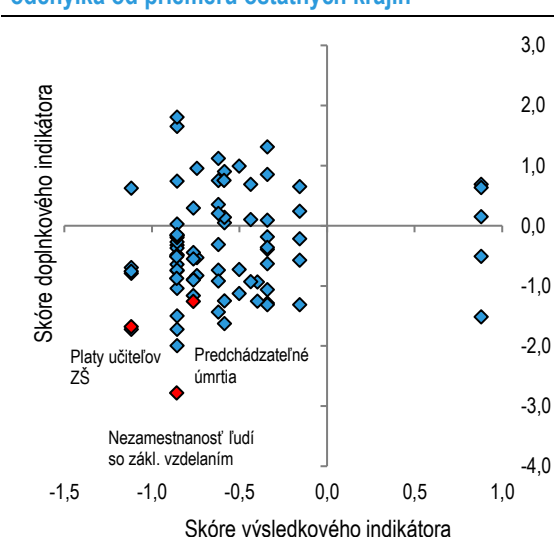
Najnovšie medzinárodne porovnateľné dáta sú dostupné s ročným až dvojročným oneskorením (aktuálne za roky 2014 až 2016), zároveň dopady opatrení vlády nemusia byť v krátkodobom horizonte merateľné. Aj to môžu byť dôvody, prečo sa medziročne najväčšie výzvy Slovenska nezmenili.

Graf 1: Sledované výsledkové ukazovatele, štandardná odchýlka od priemeru OECD a EÚ

Zdroj: IFP

Graf 2: „Disagregácia“ výsledkových ukazovateľov pomocou doplnkových indikátorov, štandardná odchýlka od priemeru ostatných krajín

Zdroj: IFP

Výsledkové ukazovatele sú spárované s doplnkovými indikátormi (Graf 2), ktoré široko definovaný problém, (napríklad trh práce) „disagregujú“ na menšie, uchopiteľnejšie oblasti (napr. nezamestnanosť ľudí so základným vzdelaním). Body v ľavom dolnom kvadrante tak obsahujú podpriemerné výsledkové a zároveň doplnkové ukazovatele. V ľavom hornom kvadrante sú oblasti, v ktorých dosahujeme podpriemerné výsledky, avšak s nadpriemernými vstupmi (napr. nízky počet citácií a vysokú mieru absolventov doktorandského štúdia).

Medzinárodne porovnateľné **výsledky školstva** meriame na úrovni základných škôl testovaním 15-ročných študentov PISA. Výsledky Slovenska sa v roku 2015 opäť zhoršili, zaostávame za krajinami OECD, aj za regiónom. Zatiaľ čo v minulosti sme mali horšie výsledky najmä znevýhodnených skupín (aj v porovnaní so zahraničím), v roku 2015 sa zhoršili už všetci žiaci. Stále zaostávame vo financovaní školstva, aj keď tu už

badateľ zlepšenie - mzdy učiteľov sa zvyšovali v januári 2016 o 4 % a v septembri 2016 o ďalších 6 % a plánujú sa zvyšovať aj naďalej každoročne o 6 % do roku 2020. Aj vzhľadom na to, že počet žiakov v regionálnom školstve od roku 1990 klesal, výdavky na žiaka relatívne k HDP postupne rástli, avšak stále sú signifikantne pod priemerom OECD. Vyrovnávanie šancí znevýhodnených detí cez vzdelanie je pre Slovensko veľkou výzvou.

Výsledky **trhu práce** sa celkovo zlepšili, od roku 2013 klesá celková nezamestnanosť, avšak v porovnaní s krajinami OECD zostáva nadpriemerná. Výzvami sú hlavne zamestnávanie nízkokvalifikovaných a dlhodobo nezamestnaných osôb. Ak by napr. rómska populácia dosiahla na trhu práce priemerné výsledky väčšinovej populácie, nezamestnanosť by klesla približne o 4 p.b..³ Zamestnanosť žien s deťmi do dvoch rokov patrí medzi najnižšie v krajinách OECD.

Z pohľadu vekového rozdelenia je situácia na trhu práce horšia najmä pri starších (vo veku 55 – 64 rokov) a žien. Podiel nezamestnanosti mladých na celkovej nezamestnanosti je nižší ako priemer krajín OECD, aj keď ich miera nezamestnanosti je relatívne vyššia.

V **kvalite zdravotnej starostlivosti** zaostávame v počte predchádzateľných úmrtí, ktorým sa dalo zabrániť kvalitnou zdravotnou starostlivosťou a Slováci zároveň prežijú takmer najmenej rokov zdravého života v EÚ. Aktualizovaný model, ktorý bol použitý v štúdií o zdravotníctve,⁴ naznačuje vysokú neefektivitu vynakladaných zdrojov. V roku 2016 prebehla revízia výdavkov v zdravotníctve,⁵ ktorá identifikovala opatrenia v celkovom objeme 0,3 % HDP na zlepšenie efektívnosti výdavkov v tejto oblasti. Implementácia prebieha od roku 2017.

³ Machlica, G. a kol. (2014), [Unemployment in Slovakia](#).

⁴ Filko, M. a kol. (2012), [Málo zdravia za veľa peňazí: Analýza efektívnosti slovenského zdravotníctva](#)

⁵ <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11158>

2. Výsledky jednotlivých oblastí

Ciele verejných politík by sa nemali zameriavať len na zvyšovanie HDP, ale aj na vybudovanie vysoko produktívneho, udržateľného hospodárstva založeného na vedomostiach, ktoré je zároveň nízko-uhlíkové, ekologické a poskytuje vysokú kvalitu života. Každá z oblastí obsahuje stručné zdôvodnenie výberu doplnkových indikátorov, ako aj dosahované výsledky Slovenska. Všetky indikátory, vrátane zdrojov, sú podrobnejšie popísané v dátovej prílohe.

2.1 Moderná ekonomika

Moderná ekonomika založená na vedomostiach a produkcia tovarov s vysokou pridanou hodnotou je oblasť, ktorá poskytuje Slovensku stále priestor pre dynamický rast. Vo všetkých sledovaných oblastiach (kvalitou podnikateľského prostredia, výskumu, školstva a inovačná výkonnosť) naďalej zaostávame. Najvýraznejšie sa to však prejavuje pri kvalite základného školstva, ale aj v publikačnej činnosti našich vedcov. Kvalita základného vzdelávania je pravdepodobne do veľkej miery limitovaná možnosťami financovania, najmä v odmeňovaní.

1. *Kvalita podnikateľského prostredia*

Slovensko podľa indexu Doing Business v kvalite podnikateľského prostredia zaostáva za krajinami OECD, z krajín V4 je horšie len Maďarsko. Oproti minulému obdobiu sme sa zlepšili v jednoduchosti cezhraničného obchodu⁶ a v administratíve v oblasti platenia daní. Vybavenie stavebných povolení je síce lacnejšie, ale trvá dlhšie v porovnaní s priemerom krajín OECD. Ochrana minoritných investorov a vysporiadanie sa s insolventnosťou sú pre firmy na Slovensku naďalej prekážkou.

2. *Podiel high-tech vývozov ako indikátor inovačnej výkonnosti ekonomiky*

Súkromné výdavky na vedu a výskum do veľkej miery determinujú povahu výroby nášho hospodárstva, ako aj možnosti exportu. Ich nízke hodnoty môžu indikovať zameranie na odvetvia s menšou pridanou hodnotou. Na high-tech výrobu je tiež potrebná sofistikovaná pracovná sila s terciárnym vzdelaním, ktorej máme na celkovej populácii stále menej ako vyspelé krajiny.

3. *Množstvo citácií na výskumníka ako indikátor kvality výskumu a vysokých škôl*

Objem výdavkov na vedu a výskum je nevyhnutný, ale nie jediný predpoklad kvalitného výskumu. Miera absolventov doktorandského štúdia tvorí základ pre celkové množstvo výskumníkov.

4. *Kvalita základného vzdelania ako náhradný indikátor úrovne školstva*

Kvalita základného školstva je meraná testovaním PISA. Podobne ako pri vede, výdavky na základné školstvo na žiaka naznačujú nedostatočné financovanie. Pre presnejšie určenie zaostávania sa okrem toho pozeráme aj na najvyššie

⁶ V tomto indikátore sme sa zlepšili vďaka zmene metodiky: zmenila sa štandardizovaná prípadová situácia cezhraničného obchodu pre krajiny. Zmena metodiky cezhraničného obchodu prispela k lepšiemu hodnoteniu krajín EÚ v tejto oblasti, keď najmä vnútrozemské krajiny vrátane Slovenska dosiahli plné bodové hodnotenie.

dosiahnuteľné platy učiteľov základných škôl v krajinách OECD. V slovenskom školskom systéme sa nedarí najmä deťom zo znevýhodneného socioekonomického prostredia. Znevýhodnené deti profitujú z predškolskej dochádzky, zaškolenie týchto detí je však nízke.

5. Kvalita dopravnej infraštruktúry a verejnej dopravy

Kvalitná dopravná infraštruktúra je dôležitá pre ekonomický rozvoj krajiny, jej regiónov a obcí. Umožňuje pohyb tovarov a osôb, čím vytvára príležitosti pre obchod, využívanie služieb, prácu a rekreáciu. Cieľom verejných dopravných investícií a politik je rozvíjať dopravu tak, aby umožnila prepravu tovarov a osôb rýchlo, kvalitne, bezpečne, s čo najnižšími negatívnymi externalitami a za primeranú cenu v oblastiach, kde to nedokáže zabezpečiť súkromný sektor. Z pohľadu rozvoja hospodárstva je potrebné vytvárať stabilné a bezpečné dopravné prepojenia medzi výrobcami a spotrebiteľmi. Pre mobilitu pracovnej sily je okrem nákladov na prepravu osôb dôležitá aj rýchlosť a spoľahlivosť verejnej dopravy.

Výsledkový indikátor	Skóre	Doplnkový indikátor	Skóre
Podnikateľské prostredie (Doing Business)	-0,34	Začatie podnikania	-0,63
	-0,34	Stavebné povolenia	-1,29
	-0,34	Zriadenie elektrickej prípojky	-0,39
	-0,34	Registrovanie majetku	1,32
	-0,34	Získanie úveru	0,10
	-0,34	Ochrana minoritných investorov	-1,31
	-0,34	Platenie daní	-0,18
	-0,34	Cezhraničný obchod	0,86
	-0,34	Vymáhanie záväzkov	-1,06
	-0,34	Riešenie insolventnosti	-0,36
Inovačná výkonnosť (High Tech Export)	-0,40	Súkromné výdavky na vedu a výskum	-0,93
	-0,40	Miera obyvateľstva s terciárnym vzdelaním (25-64)	-1,25
Kvalita výskumu a vysokého školstva (citácie na výskumníka)	-0,74	Miera absolventov doktorandského štúdia	0,96
	-0,74	Množstvo výskumníkov na hlavu	-0,83
	-0,74	Celkové výdavky na vedu a výskum na HDP	-0,53
Kvalita základného školstva	-1,12	Vplyv socioekonomického zázemia na výsledky žiaka v PISA	-0,76
	-1,12	Platy učiteľov regionálneho školstva	-1,68
	-1,12	Výdavky na žiaka základného školstva	-0,79
	-1,12	Zaškolenosť 3-5 ročných detí v predškolských alebo školských zariadeniach	-0,70
	-1,12	Zaškolenosť 0-2 ročných detí v predškolských zariadeniach	-1,72
	-1,12	Osoby s predčasne ukončeným vzdelávaním a odbornou prípravou vo veku 18-24 rokov	0,63

Doprava	-0,59	Smrteľné nehody na cestách na mil. obyv.	0,05
	-0,59	Podiel ľudí používajúcich autobusy a vlaky	0,90
	-0,59	Podiel železničnej nákladnej dopravy na celkovej nákladnej doprave	0,75
	-0,59	Počet zamestnancov v správe železničnej infraštruktúry (ŽSR) na km trati	-1,63
	-0,59	Kvalita ciest	-1,24
	-0,59	Kvalita železničnej infraštruktúry	0,14

2.2 Udržateľné a nízkouhlíkové hospodárstvo

Hospodárstvo by malo produkovať nielen dostatok statkov, ale zároveň byť udržateľné fiškálne, environmentálne aj sociálne. Indikátor fiškálnej udržateľnosti sa vzhľadom na pokračujúcu konsolidáciu verejných financií výrazne zlepšil. Indikátory v environmentálnej oblasti detailnejšie spracoval Inštitút environmentálnej politiky.⁷

Výsledkový indikátor	Skóre	Doplnkový indikátor	Skóre
Fiškálna udržateľnosť	-0,16	Počiatočná rozpočtová pozícia	0,65
	-0,16	Penzie	-0,57
	-0,16	Zdravotná a dlhodobá starostlivosť	-0,21
	-0,16	Iné (školsťvo, dávky)	0,24
	-0,16	Daňová medzera na DPH	-1,31
Sociálna udržateľnosť (príjmové nerovnosti)	0,88	Celkové výdavky vlády (ako % y HDP)	-0,51
	0,88	Regionálne príjmové disparity	-1,52
	0,88	Nerovnosti ťahané najchudobnejšími	0,69
	0,88	Nerovnosti ťahané najbohatšími	0,64
	0,88	Adekvátnosť penzií	0,15
Environmentálna udržateľnosť	-0,62	Miera recyklácie komunálneho odpadu	-1,44
	-0,62	Produkcia odpadov na obyvateľa	0,75
	-0,62	Počet zaregistrovaných áut na tisíc obyvateľov	1,12
	-0,62	Priemerné ročné výdavky na odpadové vody / HDP	-0,74
	-0,62	Energetická produktivita hospodárstva	-0,31
	-0,62	Podiel tuhých palív na celkovej primárnej produkcii energie	0,36
	-0,62	Trend v emisiách CO ₂ v sektore energetiky	0,21
	-0,62	Miera prekročenia znečistenia PM _{2,5}	-0,92

⁷ Haluš, M. a kol. (2017), [Tri výzvy životného prostredia na Slovensku](#)

6. *Indikátor S2 ako ukazovateľ fiškálnej udržateľnosti*

EK⁸ hodnotí dlhodobú udržateľnosť verejných financií na základe ukazovateľa S2. Tento predstavuje hodnotu, o ktorú sa musí trvale zmeniť primárne štrukturálne saldo, aby sa súčasná hodnota budúcich primárnych sáld rovnala súčasnej úrovni hrubého dlhu. Indikátor S2 berie do úvahy projekcie súvisiace so starnutím populácie v nekonečnom horizonte, pričom požadovaná zmena salda má zabezpečiť nerastúcu úroveň dlhu. Krajiny, ktorých indikátor S2 je menší ako 2, sú označované ako nízkorizikové. Ak je hodnota indikátora medzi 2 a 6, krajina je stredne riziková. Ak je hodnota vyššia ako 6, krajina je označená ako vysoko riziková. Slovensko je hodnotené ako stredne riziková krajina. Okrem reformy dôchodkového systému v roku 2012 zlepšuje našu pozíciu pokračujúca konsolidácia verejných financií s cieľom dosiahnuť vyrovnaný rozpočet v roku 2019.

7. *Sociálna udržateľnosť meraná príjmovými nerovnosťami (Gini)*

OECD (2014) vo svojej štúdii dokazuje, že vysoká miera nerovností má negatívne dôsledky na hospodársky rast. Z tohto pohľadu Slovensko dosahuje napriek nízkej miere prerozdelenia dobré výsledky, aj keď vykazuje vysoké regionálne príjmové disparity.

8. *Environmentálna udržateľnosť*

Kompozitný index environmentálnej udržateľnosti tvoria subindexy miery skládkovania odpadu, priemerného vystavenia obyvateľstva prachovým časticám PM_{2,5}, percenta separovanej vody, celkových emisií skleníkových plynov v pomere k hrubému domácomu produktu a implicitného zdanenia energií. Tento index vznikol spojením indexov kvality ovzdušia, spracovania odpadovej vody a emisnej náročnosti a doplnkové indikátory boli rozšírené. Zlá kvalita ovzdušia s množstvom prachu spôsobuje respiračné infekcie a ďalšie ochorenia, ako je rakovina. Podľa [posledných odhadov EEA](#) na Slovensku ročne ako následok zlého ovzdušia predčasne zomrie skoro 6 000 ľudí, najviac kvôli vysokým koncentráciám prachových častíc PM_{2,5} (EEA 2016). V podiele vody, ktorá je spracovaná predtým, ako je vypustená naspäť do systému, SR za krajinami OECD zaostáva. Nespracovaná odpadová voda môže vážne narušiť fungovanie nadväzujúcich ekosystémov. V indikátore emisnej náročnosti, teda celkovým emisiám skleníkových plynov v pomere k hrubému domácomu produktu, sme sa zlepšili, sme mierne nad priemerom OECD. V rámci recyklácie komunálneho odpadu sme jednou z najhorších krajín v EÚ a dlhodobým problémom je aj pretrvávajúca vysoká miera skládkovania.

⁸ European Commission - Debt Sustainability Monitor 2016, European Economy.
https://ec.europa.eu/info/publications/debt-sustainability-monitor-2016_en

2.3 Kvalita života

Na kvalitu života okrem bohatstva vplyva aj situácia na trhu práce, kvalita zdravotníctva, či bezpečnosť. Z týchto oblastí najvýraznejšie zaostávame v kvalite zdravotnej starostlivosti a situácii na trhu práce.

9. HDP na hlavu ako ukazovateľ bohatstva

Rozložením HDP na tri základné zložky (demografia, trh práce a produktivita) možno identifikovať oblasti, vďaka ktorým stále zaostávame za priemerom EÚ v HDP na hlavu. Najväčšou brzdou je miera zamestnanosti, čo podporuje rozhodnutie o zaradení trhu práce medzi priority. Napriek miernemu rastu produktivity aj tu existuje dostatočný priestor na zlepšenie.

10. Výsledky na trhu práce

Trh práce je jedna z najväčších výziev slovenskej ekonomiky. Podiel dlhodobo nezamestnaných na všetkých nezamestnaných v roku 2015 dosiahol 62,3 % a je druhý najvyšší v OECD. Nezamestnanosť ľudí so základným vzdelaním klesla na 36,2 %, stále je však dlhodobo najvyššia v EÚ. Pomer množstva mladých nezamestnaných na celkovom počte ľudí bez práce nie je vyšší ako v iných krajinách. Väčší problém pri zamestnávaní majú práve ľudia vo veku 55 až 64 rokov a ženy.

11. Kvalita zdravotnej starostlivosti

V kvalite zdravotnej starostlivosti zaostávame v počte predchádzateľných úmrtí, ktorým sa dalo zabrániť kvalitnejšou zdravotnou starostlivosťou a Slováci zároveň prežijú takmer najmenej rokov zdravého života v EÚ. Aktualizovaný model, ktorý bol použitý v štúdií o zdravotníctve,⁴ naznačuje vysokú neefektivitu vynakladaných zdrojov. V roku 2016 prebehla revízia výdavkov na zdravotníctvo ktorá identifikovala opatrenia na zlepšenie výdavkov v tejto oblasti.

12. Bezpečnosť

Z hľadiska násilných vražd patríme ku krajinám s nižšou kriminalitou, avšak subjektívny pocit bezpečnosti je nižší. Množstvo policajtov na obyvateľov, ako aj výdavky na bezpečnosť, sú výrazne nadpriemerné. Podľa rebríčkov Transparency International a Eurobarometra je vnímanie korupcie na Slovensku dlhodobou výzvou.

Výsledkový indikátor	Skóre	Doplňkový indikátor	Skóre
Príjem a bohatstvo (HDP na hlavu PPS)	-0,50	HDP dekompozícia: demografia	0,99
	-0,50	HDP dekompozícia: trh práce	-1,12
	-0,50	HDP dekompozícia: produktivita práce	-0,72
Trh práce	-0,86	Flexibilita zákonníka práce - individuálne a kolektívne prepúšťanie	-0,32
	-0,86	Flexibilita zákonníka práce - dočasné kontrakty	0,03
	-0,86	Priemerný daňový klin, slobodný, 67% priemernej mzdy, bez dieťaťa	-0,64
	-0,86	Priemerný daňový klin, dvojica, bezdetná, 100 a 33% priemernej mzdy	-0,48

	-0,86	Priemerný daňový klin, dvojica, 2 deti, 100 a 33% priemernej mzdy	-0,37
	-0,86	Priemerný daňový klin, dvojica, 2 deti, 100 a 67% priemernej mzdy	-0,49
	-0,86	Pasca neaktivity - slobodný, bezdetný, 33% priemernej mzdy	-0,27
	-0,86	Pasca neaktivity - slobodný, bezdetný, 33 a 0 % priemernej mzdy	-0,16
	-0,86	Pasca neaktivity - dvojica, bezdetná, 33 a 67 % priemernej mzdy	1,66
	-0,86	Pasca neaktivity - dvojica, 2 deti, 33 a 0 % priemernej mzdy	-0,19
	-0,86	Pasca neaktivity - dvojica, 2 deti, 33 a 67 % priemernej mzdy	1,81
	-0,86	Podiel celkových odvodov na nákladoch práce	-0,52
	-0,86	Výdavky na aktívne politiky trhu práce na vzdelávanie (% HDP)	-0,88
	-0,86	Nezamestnanosť ľudí so základným vzdelaním	-2,78
	-0,86	Nezamestnanosť ľudí so stredoškolským vzdelaním	-0,16
	-0,86	Miera nezamestnanosti ľudí s vysokoškolským základným	-0,15
	-0,86	Dlhodobá nezamestnanosť	-1,50
	-0,86	Relatívna nezamestnanosť mladých na nezamestnaných (15-29)	0,74
	-0,86	Relatívna nezamestnanosť starších nezamestnaných (55-64)	-0,75
	-0,86	Relatívna zamestnanosť žien (15-64)	-1,04
	-0,86	Miera zamestnanosti žien s deťmi 0-2 roky	-1,99
	-0,86	Zaškolenosť 0-2 ročných detí v predškolských zariadeniach	-1,72
	-0,86	Výdavky na vzdelávanie v ranom veku a starostlivosť o dieťa 0-2 roky	-0,74
Kvalita zdravotnej starostlivosti	-0,76	Výdavky na zdravotníctvo (% HDP)	-0,89
	-0,76	Hotovostné platby domácností na zdravotníctvo	0,30
	-0,76	Spotreba alkoholu	-0,44
	-0,76	Množstvo denných fajčiarov	-0,90
	-0,76	Efektivita zdravotnej starostlivosti	-0,55
	-0,76	Odvrátiteľná úmrtnosť - liečiteľné úmrtia	-1,16
	-0,76	Odvrátiteľná úmrtnosť - predchádzateľné úmrtia	-1,26
Bezpečnosť	-0,44	Množstvo ľudí v chudobe (pod 40% mediánového príjmu)	0,10
	-0,44	Množstvo policajtov na hlavu	0,69
	-0,44	Vnímanie korupcie	-0,93

Bibliografia

Filko, M. a kol. (2010), Ako sa najesť z grafov - 10 receptov pre slovenskú ekonomiku, diskusná štúdia, Bratislava, NBS, 1-2010, ISSN- 1337-5830

Filko, M. a kol. (2012), Málo zdravia za veľa peňazí: Analýza efektívnosti slovenského zdravotníctva, Ekonomická analýza 28, Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR

Machlica, G. a kol. (2014), Unemployment in Slovakia, Ekonomická analýza 30, Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR

Haluš, M. (2015), Tri výzvy slovenskej ekonomiky, Manuál, Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR

Haluš, M. a kol. (2017), Tri výzvy životného prostredia na Slovensku, diskusná štúdia 1, Inštitút environmentálnej politiky, Ministerstvo životného prostredia SR

OECD (2014), Economic Policy Reforms 2013: Going for growth, OECD Publishing

OECD (2013), How's Life? 2013: Measuring Well-being, OECD Publishing

Ostry a kol. (2014), Redistribution, Inequality, and Growth, IMF Staff Discussion Note

Príloha – zoznam použitých indikátorov

Indikátor

Popis

Moderná ekonomika

Podnikateľské prostredie	<i>Poradie krajiny v rebríčku Doing Business, ktorý meria reguláciu domácich malých a stredných firiem počas deviatich fáz ich životného cyklu: začiatok podnikania, vybavovanie stavebného povolenia, registrácia vlastníctva, získanie úveru a elektrickej prípojky, ochrana investorov, platenie daní, obchodovanie za hranicami, vymáhanie zmlúv a ukončenie podnikania. Dáta sú založené prevažne na domácich zákonoch, rôznych iných reguláciách a administratívnych požiadavkách.</i>
Začatie podnikania	
Stavebné povolenia	
Zriadenie elektrickej prípojky	
Registrovanie majetku	
Získanie úveru	<i>Náklady a čas potrebný v jednotlivých fázach podnikania od začatia až po ukončenie. Viac k metodike získavania dát na http://www.doingbusiness.org/</i>
Ochrana minoritných investorov	<i>Zdroj: World Bank</i>
Platenie daní	
Cezhraničný obchod	
Vymáhanie záväzkov	
Riešenie insolventnosti	
High Tech Exports	<i>Podiel high-tech exportov na celkovom vývoze krajiny. Produkty high-tech sú vybrané produkty nasledovných odvetví: letecký priemysel, počítače a kancelárske stroje, elektronické telekomunikačné zariadenia, farmaceutický priemysel, vedecké prístroje, elektrické stroje, chemický priemysel, neelektronické prístroje, zbrojný priemysel. Zdroj: Eurostat</i>
Súkromné výdavky na vedu a výskum / HDP	<i>Zdroj: Eurostat (rd_e_gerdsc)</i>
Miera obyvateľstva s univerzitným vzdelaním (25-64)	<i>Zdroj: Eurostat (edat_ifs_9903)</i>
Citácie na výskumníka	<i>Podiel počtu citácií v renomovaných medzinárodných časopisoch (Scimago Journal & Country Rank) na počet výskumníkov v krajine (Eurostat). Ukazovateľ je vyjadrený relatívne k priemernej hodnote krajín Európskej únie. Zdroj: http://www.scimagojr.com/, Eurostat, výpočty IFP</i>
Miera absolventov doktorandského štúdia	<i>Miera absolventov je odhadnutý podiel ľudí na vekovej kohorte, ktorý dokončí doktorandské štúdium počas svojho života. Zdroj: OECD (Education at a Glance 2016)</i>
Množstvo výskumníkov na hlavu	<i>Zdroj: Eurostat (rd_p_persocc)</i>
Celkové výdavky na vedu a výskum / HDP	<i>Zdroj: Eurostat (rd_e_gerdsc)</i>
Kvalita vzdelávania (PISA)	<i>Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností pätnásťročných žiakov. Hodnotí žiakov v troch oblastiach: v matematike, čítaní a prírodných vedách. Index je aritmetickým priemerom hodnotení v jednotlivých oblastiach. Zdroj: OECD (PISA 2015)</i>
Vzťah medzi socioekonomickým zázemím žiaka a jeho v skóre v PISA	<i>Vzťah medzi socioekonomickým zázemím žiaka a jeho v skóre v prírodných vedách PISA. Zdroj: OECD (PISA 2015)</i>

Výdavky na žiaka základného školstva	Zdroj: OECD (Education at Glance 2016)
Platy učiteľov základných škôl	Najvyššie dosiahnuté platy učiteľov základných škôl v parite kúpnej sily, v dolároch. Zdroj: OECD (Education at Glance 2016)
Zaškolenosť 3-5 ročných detí v predškolských alebo školských zariadeniach	Zaškolenosť 3-5 ročných detí v predškolských alebo školských zariadeniach Zdroj: OECD
Zaškolenosť 0-2 ročných detí v predškolských zariadeniach	Zaškolenosť 0-2 ročných detí v predškolských zariadeniach Zdroj: OECD
Osoby s predčasne ukončeným vzdelávaním a odbornou prípravou vo veku 18-24 rokov	Osoby s predčasne ukončeným vzdelávaním a odbornou prípravou vo veku 18-24 rokov Zdroj: Eurostat

Doprava	Indikátor je vypočítaný ako priemer indikátora "Dĺžka diaľnic k rozlohe" a "Vlakové km na km koľaji" (využívanie železničnej siete). Zdroje: Eurostat; Fifth report on monitoring development of the rail market, Rail Market Monitoring (RMMS), EK
Smrteľné nehody na cestách na mil. obyv.	Zdroje: OECD: Transport Safety, Road Injury Accidents; Eurostat: Population and employment (nama_10_pe)
Podiel ľudí používajúcich autobusy a vlaky	Zdroj: Eurostat (tran_hv_psmo)
Podiel železničnej nákladnej dopravy na celkovej nákladnej doprave	Zdroje: Fifth report on monitoring development of the rail market, Rail Market Monitoring (RMMS), EK
Počet zamestnancov v správe železničnej infraštruktúry (ŽSR) na km trati	Zdroje: Fifth report on monitoring development of the rail market, Rail Market Monitoring (RMMS), EK
Kvalita ciest	Zdroj: Global Competitiveness Report 2016-2017
Kvalita železničnej infraštruktúry	Zdroj: Global Competitiveness Report 2016-2017

Udržateľné a nízkouhlíkové hospodárstvo

Dlhodobá fiškálna udržateľnosť	Ukazovateľ S2 predstavuje hodnotu, o ktorú sa musí trvale zmeniť primárne štrukturálne saldo, aby sa súčasná hodnota budúcich primárnych sald rovnala súčasnej úrovni hrubého dlhu. Krajiny, v ktorých je indikátor S2 menší ako 2, sú označované ako nízko rizikové. Ak je hodnota indikátora medzi 2 a 6, krajina je stredne riziková. Ak je hodnota vyššia ako 6, krajina je označená ako vysoko riziková. Zdroj: Debt Sustainability Monitor 2016
Počiatočná rozpočtová pozícia	Rozdiel medzi štrukturálnym saldom a primárnym saldom stabilizujúcim dlh Zdroj: Debt Sustainability Monitor 2016
Penzie	Zdroj: Debt Sustainability Monitor 2016
Zdravotná a dlhodobá starostlivosť	Zdroj: Debt Sustainability Monitor 2016
Iné (školsťvo a dávky v nezamestnanosti)	Zdroj: Debt Sustainability Monitor 2016
Daňová medzera na DPH	Daňová medzera na DPH je definovaná ako rozdiel medzi potenciálnou DPH, ktorá mala byť vybraná, ak by sa všetky ekonomické subjekty správili v súlade so zákonom a výkladom zákona v takej forme, ako bol prijímaný, a skutočne vybranou daňou. Zdroj: Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2016 Final Report

Prijímové nerovnosti	Giniho koeficient je štatistický ukazovateľ rozdelenia príjmov v populácii využívaný na charakterizovanie príjmových rozdielov. Giniho koeficient predstavuje na Lorenzovej krivke pomer medzi oblasťou pod Lorenzovou krivkou a čiarou (úsečkou) zobrazujúcou 45°. Zdroj: OECD
Celkové výdavky vlády (ako % HDP)	Zdroj: OECD (Government at a Glance 2015)
Regional disparities (HDP na hlavu)	Gini index nerovností HDP na hlavu medzi regiónmi. Zdroj: OECD (Regions at a Glance 2016)

P50/10	Podiel mediánového príjmu a hornej hranice príjmu spodného decilu. Zdroj: OECD
P90/50	Podiel hornej hranice príjmu a vrchného decilu na mediánovom príjme. Zdroj: OECD
Adekvátnosť penzií	Pomer priemernej penzie (súčtu všetkých druhov penzií z verejných zdrojov) a priemernej mzdy v hospodárstve. Zdroj: The 2015 Ageing Report

Environmentálna udržateľnosť	Tento indikátor je vypočítaný ako aritmetický priemer miery skládkovania odpadu, priemerného vystavenia obyvateľstva prachovým časticám PM2,5, percenta separovanej vody, celkových emisií skleníkových plynov v pomere k HDP a implicitného zdanenia energií Zdroje: Environmental Performance Index 2016, Eurostat, OECD
Miera recyklácie komunálneho odpadu	Podiel recyklovaného množstva komunálneho odpadu k celkovému vzniknutému množstvu komunálneho odpadu Zdroj: Eurostat (t2020_rt120)
Produkcia odpadov na obyvateľa	Podiel vyprodukovaných odpadov na obyvateľa. Zdroj: Eurostat (env_wasgen)
Počet zaregistrovaných áut na tisíc obyvateľov	Zdroj: Eurostat (road_eqs_carhab)
Priemerné ročné výdavky na odpadové vody / HDP	Aritmetický priemer ročných výdavkov vlády na odpadové vody v rokoch 2010 až 2013 (env_ac_exp1r2) k priemernému HDP (nama_10_gdp) v tom istom období HDP. Zdroj: Eurostat
Energetická produktivita hospodárstva	Množstvo energie (v tonách ekvivalentu ropy), ktorú krajina potrebuje na vygenerovanie jednotky hrubého domáceho produktu (HDP). Zdroj: OECD
Podiel tuhých palív na celkovej primárnej produkcii energie	Podiel tuhých palív na celkovej primárnej produkcii energie meraný v tisícoch ton ropného ekvivalentu. Zdroj: Eurostat
Trend v emisiách CO2 v sektore energetiky	Zmena v emisiách CO2 z výroby elektriny a tepla (v období od roku 2002 do roku 2012). Zdroj: Environmental Performance Index 2016
Miera prekročenia znečistenia PM2,5	Priemerné percento obyvateľstva, ktoré je vystavené prekročenej koncentrácii častíc PM2,5 – na úrovni 10 µg/m3, 15 µg/m3, 25 µg/m3 a 35 µg/m3. Zdroj: Environmental Performance Index 2016

Kvalita života

Príjem a bohatstvo	HDP na hlavu v parite kúpnej sily. Zdroj: Eurostat
HDP dekompozícia	Z dát Eurostatu bolo HDP na hlavu dekomponované na tri zložky: demografiu (miera participácie), trh práce (miera zamestnanosti) a produktivitu práce nasledovne: $Y/pop = Y/L$ (produktivita) * L/LF (miera zamestnanosti) * LF/pop (miera participácie)
Trh práce	Indikátor je vypočítaný ako priemer zamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti. Zdroj: OECD
Flexibilita zákonníka práce	EPL je index OECD, ktorý meria striktnosť legislatívnej ochrany zamestnanosti vychádzajúcej zo Zákonníka práce v škále 0 (flexibilný) až 6 (rigidný zákonník práce). Zdroj: OECD
Priemerné daňové klíny	Daňový klin je podiel daní a odvodov na celkových nákladoch práce pri rôznych úrovniach mzdy. Zdroj: OECD
Pasca neaktivity	Priemerná efektívna daňová sadzba pri prechode do práce na plný úväzok pre osoby bez nároku na poistenie v nezamestnanosti ale s nárokom na sociálne dávky. Zdroj: OECD
Podiel daní a odvodov na nákladoch práce	Zdroj: OECD
Aktívne politiky trhu práce na vzdelávanie (% z HDP)	Verejné výdavky na aktívne politiky trhu práce pri vzdelávaní ako percento HDP. Zdroj: OECD
Miera nezamestnanosti ľudí podľa vzdelania	Zdroj: Eurostat (lfsa_urgaed)
Podiel dlhodobej nezamestnanosti	Zdroj: OECD

Relatívna nezamestnanosť mladých (15 - 29)	Podiel mladých nezamestnaných na všetkých nezamestnaných upravený o demografiu: $(Unemployed\ 15-29/Unemployed\ 15-64)/(Labour\ force\ 15-29/Labour\ force\ 15-64)$. Zdroj: IFP podľa OECD
Relatívna nezamestnanosť starších (55 - 64)	Podiel nezamestnaných starších na všetkých nezamestnaných upravený o demografiu: $(Unemployed\ 55-64/Unemployed\ 15-64)/(Labour\ force\ 55-64/Labour\ force\ 15-64)$. Zdroj: IFP podľa OECD
Relatívna zamestnanosť žien	Podiel zamestnanosti žien na celkovej zamestnanosti upravený o demografiu: $(Women\ employment\ 15-64/Employment\ 15-64)/(Women\ labour\ force\ 15-64/Labour\ force\ 15-64)$. Zdroj: IFP podľa Eurostat
Miera zamestnanosti žien s deťmi 0-2 roky	Zdroj: OECD
Zaškolenosť 0-2 ročných detí v predškolských zariadeniach	Zdroj: OECD
Výdavky na vzdelávanie v ranom veku a starostlivosť o dieťa 0-2 roky	Zdroj: OECD
Kvalita zdravotnej starostlivosti	Indikátor je vypočítaný ako priemer zdravých rokov života a kvality zdravotnej starostlivosti obyvateľstva v prieskume. Zdroj: OECD
Výdavky na zdravotníctvo (% z HDP)	Celkové výdavky na zdravotnícku starostlivosť ako percento HDP. Zdroj: OECD
Hotovostné platby domácností na zdravotníctvo	Hotovostné platby domácností na zdravotníctvo ako percento celkových výdavkov na zdravotníctvo. Zdroj: OECD
Spotreba alkoholu	Spotreba alkoholu v litroch na hlavu. Zdroj: OECD
Množstvo každodenných fajčiarov	Percento populácie staršej ako 15 rokov, ktorá denne fajčí. Zdroj: OECD
Efektívnosť zdravotníctva	Rozdiel v predpovedanej dĺžke života od skutočnej podľa modelu IFP (Filko et al., 2014)
Odvrátiteľná úmrtnosť liečiteľné úmrtia	Za liečiteľné úmrtia sú považované také, ktorým sa dalo predísť kvalitnou zdravotnou starostlivosťou. Zdroj: Eurostat
Odvrátiteľná úmrtnosť - predchádzateľné úmrtia	Koncept predchádzateľných úmrtí je širší a obsahuje úmrtia, ktorým by bolo možné predísť opatreniami v oblasti verejného zdravotníctva ovplyvňujúce správanie a životný štýl, sociálno-ekonomický status a podmienky životného prostredia. Zdroj: Eurostat
Bezpečnosť	Indikátor je vypočítaný ako priemer počtu vražd a pocitu bezpečia pri chôdzi v noci osamote. Zdroj: OECD
Miera chudoby	Percento populácie, ktorá zarába menej ako 40% mediánového príjmu v hospodárstve. Zdroj: Eurostat (ilc_li02)
Množstvo policajtov na hlavu	Zdroj: Eurostat (crim_plce)
Vnímanie korupcie	priemer indikátorov "Index vnímania korupcie (CPI)" a "Businesses' attitudes towards corruption in the EU". Zdroje: Transparency International; Eurobarometer